

M. Alfiorov

THE POLICE OF URBANIZATION OF OST UKRAINE 1920–1930 YEARS

In article consider the police of urbanization of Ost Ukraine in 1920-1930 years, in his storage quantity and other. Shown changes dynamics quantity of population in socialist towns. The conclusions on the nature of influence of political and economical factoris into changes quantity of population, on the processes urbanization in Ost Ukraine.

Key words: Ost Ukraine, Donbas, region, population, quantity, urbanization.

© М. Алфьоров

Надійшла до редакції 12.01.2010

УДК 321.01:342.51(477)"1991/1999"(091)

ПОЧАТОК СУЧАСНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ТА ОСНОВНІ МОМЕНТИ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ (1991–1999 рр.)

ЛАРИСА ПОЛЯКОВА,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та правознавства

Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького,

докторант Запорізького національного університету

У статті визначені етапи становлення органів виконавчої влади з моменту проголошення незалежності України до 1999 року. Проаналізовані концепції Конституції, у яких розкриваються проблеми становлення органів виконавчої влади. На основі нової Конституції України зроблені висновки щодо ролі органів виконавчої влади в процесі державотворення.

Ключові слова: органи виконавчої влади, проект Конституції, Президент, Прем'єр-міністр.

Постановка проблеми та аналіз праць, у яких започатковано її дослідження. Початок сучасного етапу державотворення пов'язаний із офіційним прийняттям і поступовим запровадженням ідеї "розподілу влади". У "Декларації про державний суверенітет України" один із пунктів проголошував, що "державна влада в республіці здійснюється за принципом її розподілу на законодавчу, виконавчу та судову" [14]. Але до повного становлення виконавчої влади як органу державної влади пройде не одне десятиліття. Як показує перебіг сучасних політичних процесів, питання про розподіл функцій між гілками влади, про їх взаємодію на благо держави, українського народу потребує конкретного вирішення.

Проблематика взаємозв'язку принципів поділу влади та взаємодії різних гілок влади знайшла відображення в монографічних дослідженнях вітчизняних науковців О. Каневського, В. Шаповала, О. Скрипнюка, Ю. Тодики, В. Яворського, В. Журавського, В. Кремени, В. Ткаченка, В. Тація.

Проблематика реформування механізму влади й перегляду положення вищих органів державної влади в системі поділу влади розглядається в монографіях

авторського колективу за ред. Н. Нижник, В. Тація, Ю. Тодики та О. Даниляна, О. Бандурки та В. Греченка.

Питання про функції глави держави в системі поділу влади розглядається в роботах В. Шаповала, О. Скрипнюка, Ю. Тодики та В. Яворського, А. Зайця, Н. Нижник, Є. Назаренко, Р. Михеєнка, С. Серьогіної.

Функції глави держави України, його взаємодія з іншими вищими владними інституціями аналізуються О. Скрипнюком, Ю. Тодикою, В. Яворським.

Установчі повноваження Президента як глави держави щодо формування органів виконавчої влади за змістом Конституції України в редакції від 28 червня 1996 р. розглядаються в роботах Н. Нижник, В. Авер'янова, Р. Михеєнка, С. Серьогіної, В. Шаповала та багатьох інших [1, с. 50-52].

Невизначеність статусу Уряду в Україні, що є однією з найактуальніших теоретичних та практичних проблем національного державотворення, розглядається в роботах В. Кампо, В. Шаповала, В. Авер'янова, Ю. Тодики, Т. Грозіцької, В. Шатіло, І. Пахомова, В. Скрипнюк. Автори насамперед акцентують увагу на слабкості позицій Уряду в стосунках із Президентом та Верховною Радою України, його надмірній залеж-

№ 1 (101) січень-лютий 2010 р.

ності від останніх за змістом Конституції України редакції від 28 червня 1996 р. Аналіз існуючих наукових досліджень із проблем утворення та взаємодії гілок влади в Україні зробив Р. С. Мартинюк [1, с. 60-62].

Мета дослідження полягає в історичному аналізі на основі архівних даних, наукових праць з історії, політології, права діяльності виконавчої гілки влади та проблеми конституційного визначення повноважень виконавчої влади в Україні на початковому етапі державотворення.

Виклад основного матеріалу. Органи виконавчої влади пройшли певні етапи розвитку. Після прийняття Декларації про державний суверенітет України 18 квітня 1991 р. Верховна Рада прийняла Закон УРСР "Про утворення Кабінету Міністрів Української РСР", 21 травня 1991 р. було прийнято Закон УРСР "Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) Української РСР у зв'язку з удосконаленням системи державного управління", 25 червня 1991 р. Верховна Рада України прийняла Постанову "Про вибори Президента Української РСР".

Організації державної влади стосувалися й два акти. Закон УРСР "Про заснування поста Президента Української РСР і внесення змін та доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР" і Закон УРСР "Про Президента Української РСР" від 5 липня 1991 р.

У процесі підготовки нової Конституції питання формування органів виконавчої влади розглядалося досить ретельно. Наприклад, у Стенограмі засідання Конституційної Комісії від 20 листопада 1990 р. та документах до неї зазначалося, що в систему форми правління Республіки входитимуть: законодавча влада - Парламент Республіки, виконавча влада - Президент, судова влада - Верховний Суд Республіки. Як видно з проекту Конституції від 1990 р., Президент одночасно здійснює функції Глави держави і Глави Уряду, і є виключним носієм усієї виконавчої влади - як реальної, ефективної, так і влади номінальної.

У Концепції не передбачалося створення посади Глави Уряду, який би міг конкурувати з главою держави в здійсненні виконавчої влади. Віце-президент, рекомендований Президентом, відіграє політичну роль лише тією мірою, наскільки це прийнятним буде для Президента, міністри не створюють окремого уряду, тобто єдиного колегіального органу, характерного для парламентських держав (Верховна Рада) [2, арк. 96].

У подальших Концепціях нової Конституції був збережений Кабінет Міністрів, який належав до органів виконавчої влади. Президент виконував свої функції і повноваження за допомогою Кабінету Міністрів. Кабінет Міністрів здійснює за новою Концепцією Конституції виконавчу владу, керуючи міністерствами, державними комітетами й органами державного управління. Склад Кабінету Міністрів визначає Президент. Але для розв'язання кризи у взаємодії законодавчої і виконавчої влади Концепцією передбачалося закріпити право Верховної Ради оголошувати референдум із питань дострокового припинення повноважень Президента; коли ж за наслідками референдуму народ висловить довіру Президенту, Верховна Рада підлягає розпуску.

Президент повинен систематично підтримувати зв'язки з Верховною Радою. У випадках прийняття найбільш важливих рішень Президент обов'язково повинен радитися з Головою Верховної Ради, головами відповідних комісій. Зустрічі й консультації Президента з Верховною Радою за цим документом мають бути постійними, це покликано урівноважувати зако-

нодавчу й виконавчу влади. Президент повинен щорічно виступати на Верховній Раді з доповіддю про політичний і соціально-економічний стан у країні [3, арк. 115].

Проблеми розбудови незалежної держави в Україні, конституційний процес викликали резонанс у світі. 3-5 березня 1992 р. у м. Прага в Центральному європейському університеті відбувся міжнародний семінар із проблем конституційного будівництва в Україні. На семінарі були висловлені зауваження щодо проекту Конституції. Наприклад, зауваження стосувалися ст. 141.12, 177.20, 179.194 та 228.8, де згадується про повноваження Президента щодо видання декретів, зокрема зазначалося, що робиться це в телеграфному стилі. Таким чином акцентується, що слід уточнити та виділити більш чітко ці повноваження. Ст. 143.4, де міністрам не дозволялося бути депутатами чи делегатами, на семінарі порадили уточнити і більш прямолінійно сказати про це в Концепції. Ст. 177.8 викликала дискусію, чи може Президент обходити міністрів і видавати розпорядження безпосередньо міністерським чиновникам? Якою має бути структура президентського апарату? Наводився приклад, що Канцлер Німеччини має апарат із більш ніж 400 осіб. До ст. 188 робився висновок - Прем'єр-міністр не може контролювати Кабінет за тих умов, що передбачені в проекті станом на березень 1992 р. [4]

Таким чином, як бачимо з обговорення Концепції Конституції, у світової спільноти є явна зацікавленість й інтерес до конституційних, політичних процесів, які відбувалися в Україні після проголошення незалежності.

У проекті Конституції, винесеної Верховною Радою України на обговорення в липні 1992 р., законодавча влада належить Національним Зборам України, розглядається варіант двопалатного парламенту. Щодо виконавчої влади, то і в цьому варіанті вона належить Главі держави - Президенту України. Він має право законодавчої ініціативи, накладення вето на схвалені парламентом закони та повертає їх на повторний розгляд. Президент очолює систему органів виконавчої влади, здійснює загальне керівництво Кабінетом Міністрів України і спрямовує його виконавчу діяльність, за погодженням з Верховною Радою призначає і звільняє міністрів. Кабінет Міністрів України (Уряд) підпорядковується Президенту, перед ним відповідальний і у своїй діяльності керується його програмою і рішеннями. Прем'єр-міністр за посадою є заступником Президента, відповідальний перед ним, йому підпорядкований і підзвітний. Припинення повноважень Президента тягне за собою відставку Уряду. У проекті Конституції відзначалося, що міністри й керівники інших центральних органів виконавчої влади здійснюють керівництво дорученими сферами управління й несуть відповідальність перед Президентом за стан справ у цих сферах. Члени Уряду та керівники інших центральних органів виконавчої влади мають право брати участь у засіданнях Національних Зборів, палат і їхніх Комісій [5, арк. 77-85].

З проаналізованого проекту Конституції видно бажання сформувати державу з сильною президентською владою, тобто зосередити в руках Президента України функції Глави держави і виконавчої влади.

У проекті Конституції від 26 жовтня 1993 р. у ст. 143 Кабінет Міністрів (Уряд) визнається вищим органом державної виконавчої влади в Україні. Кабінет Міністрів у своїй діяльності керується програмою Президента. Кабінет Міністрів підзвітний і відповідальний перед Верховною Радою України. Президент же є главою

держави. Таким чином, Кабінет Міністрів уперше проголошується вищим органом державної виконавчої влади України.

Остаточне визначення ролі й місця органів виконавчої влади в системі органів державного управління відбулося в новій Конституції України. З формуванням ефективно працюючої системи органів виконавчої влади, або інакше - органів державного управління, пов'язані великі надії.

В. Б. Авер'янов, спираючись на Конституцію України, виділяє аспекти, які дозволяють докладніше зрозуміти систему органів виконавчої влади. Найбільш наочно реалізований перший аспект - відокремлення органів виконавчої влади від інших видів державних органів. Це досягнуто в тексті Конституції шляхом, поперше, використання узагальнюючого для всіх органів держави терміну "органи державної влади" (ст. 5); подруге, виділення серед останніх таких видів, як "органи законодавчої, виконавчої та судової влади".

Стосовно другого аспекту системи органів виконавчої влади в Конституції, з одного боку, об'єднуються всі ієрархічні рівні органів виконавчої влади (як вищий і центральні, так і місцеві) в одному розділі VI "Кабінет Міністрів України. Інші органи виконавчої влади", з іншого - досить повно врахована вся складність і специфічність відношення поста Президента до виконавчої гілки влади, а саме: за своїм реальним становищем Президент не уособлюється жодною гілкою влади, а має статус глави держави із значними компетенціями (насамперед кадровими) щодо виконавчої влади. Іншими словами, Президент віднесений до виконавчої влади лише функціонально, тобто через певний обсяг своїх повноважень. Але він не віднесений до неї структурно, тобто як окрема структурна ланка системи органів виконавчої влади.

Саме тому в Конституції відсутнє визначення Президента як "глави виконавчої влади". Адже "глава" гілки влади - це такий суб'єкт цієї влади, який є вищою структурною ланкою певної системи органів, що суперечить, як уже з'ясовано, дійсному стану речей.

У межах третього аспекту необхідно пам'ятати, що справжнє зміцнення цієї гілки влади, підвищення її ефективності неможливі без створення дієвої "вертикалі" виконавчої влади. Саме завдяки останній досягається належна реалізація владних рішень зверху донизу [6, с. 9-10].

Складним моментом залишається визначення ролі Президента у вертикалі виконавчої влади. Політологи, юристи, історики стверджують, що в Україні утворився так званий дуалізм виконавчої влади. Суть її така: глава держави є "провідником" виконавчої влади, поруч існує й виконує свої функції уряд, очолюваний головою (Прем'єр-міністром).

Специфічність наведеної моделі полягає в тому, що відношення цих суб'єктів до гілки виконавчої влади неоднакові. Якщо уряд входить до неї саме як окрема структурна ланка системи органів, то Президент, як уже зазначалося, лише функціонально - через певний обсяг своїх повноважень у сфері виконавчої влади.

Аналізуючи розділи Конституції України, присвячені статусу та повноваженням Уряду, можна зробити висновок, що нормативне визначення в них Кабінету Міністрів є значно ширшим порівняно з обсягом і значенням тих можливостей і повноважень, які прямо або опосередковано закріплюються за Урядом розділом 6 Конституції і розділом 5 "Президент України".

Аналіз положень, установлень, приписів Конституції, наведені норми Основного Закону, що закріплені

ст. 113 і 114, не одержали необхідного конституційного забезпечення шляхом наділення Уряду чіткими повноваженнями, які б гарантували визнання його одним із вищих органів влади в системі її державних гілок. Реальне місце Кабінету Міністрів значно нижче, ніж визначене Конституцією України, а його роль у системі влади значно слабша. Причина такої ситуації вбачається в тому, що великі повноваження, гарантії, можливості Конституція закріпила за Президентом України.

Дослідники органів виконавчої влади в Україні вбачають у такій ситуації суттєві недоліки, зокрема такі: з Президента знімається безпосередня політична відповідальність за наслідки діяльності Уряду, Прем'єр-міністр не виступає самостійною політичною фігурою і перетворюється на чиновника, який не має достатніх повноважень не лише стосовно міністрів, а й щодо власного апарату. Як висновок - зниження ефективності виконавчої влади, постійні зміни уряду, протистояння по лінії Президент - Прем'єр-міністр - парламент [7, с. 58].

Згідно з моделлю "складного центру" зрозуміло, що правовий статус уряду, який очолюється Прем'єр-міністром, не може і не повинен мати якое другорядне значення у сфері виконавчої влади. Навпаки, саме Кабінет Міністрів має бути вищою структурною ланкою державного управління, на яку покладається практичне здійснення всіх основних повноважень виконавчої влади. У тому числі й тих, які віднесені до компетенції Президента України, але не є його виключно особистими компетенціями, скажімо, щодо кадрових призначень.

Стосовно співвідношення повноважень Президента України і Кабінету Міністрів С. Серьогіна вважає, що Конституція 1996 р. позбавила Президента статусу глави виконавчої влади, іменуючи його винятково главою держави, але водночас зберегла за ним (майже в повному обсязі) обсяг повноважень, які належали Президенту за Основним Законом 1978 р. Широке повноваження з формування виконавчої влади та контролю за її діяльністю дали можливість Президенту підпорядкувати собі як Уряд, так і всю вертикаль виконавчої влади. Внутрішні протиріччя Конституції приводять до політичної конфронтації у взаємодії гілок влади [8, с. 14].

В. Б. Авер'янов, визначаючи місце Президента в системі управління державою, зауважує, що підпорядкованість Кабінету Міністрів Президенту свідчила б про те, що останній є вищою структурною ланкою щодо Уряду, а це суперечить ст. 113 Конституції. Конституція визначає Кабінет Міністрів України як вищий орган в системі органів виконавчої влади, який у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України (ст. 113).

У цілому ж у системі органів виконавчої влади виділяються структурні ланки трьох організаційно-правових рівнів:

- 1) вищий рівень - Кабінет Міністрів (у функціональній взаємодії з Президентом);
- 2) центральний рівень - міністерства, державні комітети та інші підзвітні Кабінету Міністрів центральні органи виконавчої влади;
- 3) місцевий, або територіальний рівень - на якому діють:

- органи виконавчої влади загальної компетенції - Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації;

- органи спеціальної - галузевої та функціональної - компетенції, котрі як безпосередньо підпорядковані

центральному органу виконавчої влади, так і перебувають у підпорядкуванні водночас і центральному, і місцевому органу виконавчої влади.

Але Конституція України обмежила повноваження Президента України щодо керівництва структурами виконавчої влади. Про це свідчать ст. 87, ст. 114, ст. 115 Конституції України.

Указом Президента України в 1994-2004 рр. Л. Д. Кучми від 14 квітня 2000 р. "Про стратегію реформування державної служби в Україні" посада Прем'єр-міністра віднесена до політичних, що означає, що цей суб'єкт влади повинен зосередитись на визначенні урядової політики, розв'язанні стратегічних проблем економічного та соціального розвитку суспільства [9].

Л. Кучма, будучи Президентом України, вважав, що в Україні в Прем'єр-міністра повноважень набагато більше, ніж у Президента, також підкреслюючи, що він є прибічником сильної президентської влади. На сторінках наукових видань відбулася дискусія з приводу того, що виконання Президентом функцій глави виконавчої влади в 1991-1997 рр. призвело до деградації уряду та виконавчої влади в цілому. Підтримує цю думку С. Сєрьогіна. Але, розглядаючи це питання з об'єктивної і з суб'єктивної точки зору, доходимо висновку, що не варто говорити про деградацію уряду протягом усіх указаних років. По-перше, зазначений період припадає на президентство Л. Кравчука та Л. Кучми, а роль органів виконавчої влади змінювалася протягом часу. Наприклад, у 1993 р. уряд Прем'єр-міністра Л. Кучми мав повноваження більш за багатьох питань, ніж Президент України Л. Кравчук, користуючись правом видавати декрети. Адміністрація Президента Л. Кучми здійснила значну частину реформаційних кроків, а не Кабінет Міністрів [10, с. 191].

Можна погодитися з думкою С. Сєрьогіної, що практика, коли Президент є неформальним головою виконавчої влади, є неприпустимою з точки зору основ конституційного ладу України - принципу верховенства, розподілу влади й законності. При наявності посади Прем'єр-міністра, який очолює уряд, немає підстав для створення ще якогось неурядового органу для керівництва системою виконавчих органів державної влади. Тому важливим моментом залишається більш ретельне визначення в Конституції України повноважень Президента та органів виконавчої влади для того, щоб запобігти конфліктним ситуаціям між гілками влади.

На початковому етапі державотворення не обійшлося без конфліктних ситуацій, які виникали між Президентом та Прем'єр-міністром. Російський дослідник М. Сахаров, аналізуючи місце президента в президентсько-парламентській республіці, дійшов висновку, що в країнах із відповідною формою правління обов'язково виникає проблема співвідношення владних повноважень, яка є основою для суперечностей між президентом і прем'єром [11, с. 14].

Як уже зазначалося в попередніх дослідженнях, відносини між Президентом та Прем'єр-міністром до прийняття нової Конституції регулювалися рядом законів, а також Конституційним договором 1995 р. Безконфліктним періодом в Україні дослідники вважають вересень 1991 р. - липень 1992 р. Причиною цього є те, що перший Президент України Л. Кравчук став компромісною фігурою, що задовольняла практично всі основні політичні сили. Однак згодом, унаслідок об'єктивних причин, авторитет та позиції Л. Кравчука похитнулися. Спад виробництва й зниження життєвого рівня населення були характерними для всіх країн колишнього "соціалістичного табору" [12, с. 8]. Для виведен-

ня країни з кризи необхідно було налагоджувати взаємодію між Президентом та Прем'єр-міністром, шукати дієві методи співпраці.

Але конфлікти тільки загострювалися. Призначення прем'єром Л. Кучми стало каталізатором напруженості. Навесні 1993 р. треба було чітко визначити подальший розвиток структури виконавчої влади: або Уряд очолює виконавчу владу, або Президент залишається на чолі виконавчої влади. Л. Кравчук у червні 1993 р. видає указ, який значно обмежував повноваження Прем'єр-міністра, узагалі пропонувалося скасувати посаду прем'єр-міністра і запровадити посаду віце-президента. У такому разі Л. Кравчук мав би одноосібно призначати міністрів. Парламент мав би право висловлювати недовіру деяким міністрам або Уряду в цілому. Президент залишався поза парламентським контролем. Верховна Рада не підтримала пропозиції Президента. Взаємовідносини між Президентом та Прем'єр-міністром ще більше загострилися. Але із жовтня 1993 р. до травня 1994 р. на перший план виходить конфлікт по лінії Президент - Верховна Рада.

Протистояння продовжується і при Президенті Л. Кучмі. У 1994-1995 рр. відбувається політична трансформація влади, яка була зумовлена:

- 1) розмитістю джерел влади в Україні;
- 2) розмежуванням влади і відповідальністю її носіїв за результати своєї діяльності;
- 3) зростанням непорозуміння між владними структурами та громадськістю;
- 4) боротьбою між горизонтальними й вертикальними структурами влади [13, с. 73].

Історія показує, що ці чинники значно вплинули на подальші події в Україні. Спробою вирішити протистояння між гілками влади та налагодити взаємодію стало прийняття Закону України "Про державну владу та місцеве самоврядування" та Конституційний договір 1995 р. Однак із прийняттям нової Конституції України конфліктна ситуація та протистояння між гілками влади не зникає.

Висновки

Аналізуючи матеріали архіву Верховної Ради України, ми дійшли висновку, що питання утворення, становлення, визначення функцій та повноважень гілок влади, у тому числі й виконавчої, на початковому етапі сучасного державотворення в Україні знайшли відображення в концепціях Конституції, у доповненнях та змінах чинної Конституції 1978 р. Велике значення для становлення органів державної влади в Україні має прийняття нової Конституції 1996 р.

Питання розподілу повноважень між гілками влади, особливо між Президентом та органами виконавчої влади, викликало дискусії на сторінках наукової літератури серед політологів, юристів, істориків, а це говорить про актуальність питання, а також про те, що остаточно воно не вирішене.

Ситуація, яка складалася в 1999 р., висувала нові вимоги до ефективності організації діяльності та взаємодії органів виконавчої влади з іншими гілками влади, які значно підвищені у зв'язі з реальними потребами найповнішого запровадження ідей та положень нової Конституції. Але ці вимоги часто, на жаль, не знаходили адекватного відтворення в офіційній політиці реформування багатьох державних структур та їх кадрового складу. Життєво необхідні зміни в управлінському апараті відбувалися не комплексно, суперечливо, а іноді - стихійно. Як наслідок, необхідність адміністративної реформи, яка б змогла налагодити взаємодію та співпрацю всіх гілок державної влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мартинюк Р. С. Реалізація принципів поділу влади сучасній Україні: політико-правовий аналіз / Р. С. Мартинюк. - Острог, 2007. - 285 с.
2. Архів Верховної Ради України. - Ф. 1. - Оп. 35. - Спр. 96.
3. Архів Верховної Ради України. - Ф. 1. - Оп. 35. - Спр. 100.
4. Архів Верховної Ради України. - Ф. 1. - Оп. 35. - Спр. 119.
5. Архів Верховної Ради України. - Ф. 1. - Оп. 35. - Спр. 134.
6. Авер'янов В. Б. Органи виконавчої влади в Україні / В. Б. Авер'янов. - К. : Ін Юре, 1997. - 48 с.
7. Державна виконавча влада в Україні: формування та функціонування : [зб. наукових праць / наук. кер. Н. Р. Нижник]. - К. : Вид-во УАДУ, 2000. - 224 с.
8. Серьогіна С. Г. Компетенція Президента України: теоретично-правові засади : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юридичних наук : спец. 12.00.02 "Конституційне право" / С. Г. Серьогіна. - Харків, 1998. - 18 с.
9. Указ Президента України "Про стратегію реформування державної служби в Україні" від 14.08.1996 року // Урядовий кур'єр (Орієнтир). - 2000. - 19 квітня.
10. Бандурка О. М. Влада в Україні на зламі другого і третього тисячоліть / О. М. Бандурка, В. А. Греченко. - Харків : УВС, 2000. - 303 с.
11. Сахаров М. Институт президентства в современном мире / М. Сахаров. - М. : Юрид. литер., 1994. - 176 с.
12. Зайцев В. Конфлікти між гілками влади в процесі їх становлення (1991-1996) / В. Зайцев // Становлення владних структур в Україні (1991-1996). - К., 1997. - 178 с.
13. Кордун О. О. Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні / О. О. Кордун, К. О. Ващенко, Р. М. Павленко. - К., 2000. - 245 с.
14. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). - 1990. - № 31. - Ст. 429.

L. Poljakova

THE BEGINNING OF THE MODERN STATE CREATION AND THE MAIN MOMENTS OF THE EXECUTIVE POWER DEVELOPMENT OF UKRAINE INDEPENDENT

The stages of formation of the bodies of executive power from the time of proclamation of Ukraine independence in 1999 were determined in the article. The problems of formation of the bodies of executive power in the conceptions of constitution were analyzed. The conclusions concerning the role of the bodies of executive power during the process of creation of the state on basis of new constitution of Ukraine were made.

Key words: bodies of executive power, draft constitution, president, prime minister, interaction.

© Л. Полякова

Надійшла до редакції 08.01.2010

УДК 94(420) :339.9

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ НОВОГО ЛЕЙБОРИЗМУ ТОНІ БЛЕРА (1997–2007 рр.)

ТАМАРА КАНДУБА,

аспірант Донецького національного університету

У статті розглянуті зовнішньополітичні аспекти нового лейборизму урядів Тоні Блера в період його перебування на посаді з 1997 до 2007 року. На основі аналізу зовнішньополітичної доктрини нових лейбористів виявлені основні риси та характеристики блерівської моделі зовнішньої політики Великої Британії, яка реалізовувалася протягом десятиріччя.

Ключові слова: новий лейборизм, "третій шлях", зовнішньополітична доктрина, блеризм, "особливі відносини", політика "торі", євроінтеграція, ЄС, НАТО.

Постановка проблеми. В Україні завершився початковий етап перехідного періоду - проголошення незалежності та набуття атрибутів державності, політичного та економічного облаштування. Але зовнішньополітична направленість залежить від розробки доктрини. Зовнішня політика країн Європи та Америки вже давно розвивається в межах бачення своєї ролі у світі. Україна тільки приглядається до країн, що бажають співпрацювати, та розробляє стратегію,

тактику подальших дій у цьому напрямку політики. Дуже цікавий приклад пошуку та реалізації зовнішньополітичних ідей можна побачити в нових лейбористів урядів Тоні Блера.

До того ж інтерес до нового лейборизму обумовлений кількома факторами: тривале та відносно успішне керівництво країною Т. Блером, втілення ним курсу, який отримав назву "третій шлях", а також (можливо, передусім) особливостями зовнішньої політики

№ 1 (101) січень-лютий 2010 р.